

Faglige føringer for videreutdanning som kvalifiserer barnehagelærere og 5-13-lærere til å undervise i grunnskolens trinn 1-4

Rammer for videreutdanning som kvalifiserer barnehagelærere og 5-13-lærere til å undervise i grunnskolens trinn 1-4 er fastsatt av UHR-lærerutdanning¹ innenfor Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanning for grunnskolens trinn 1–7.

Lærere som er kvalifisert for tilsetning i barnehage eller skolens trinn 5-13, er etter kompetanseforskriften (Forskrift til Opplæringslova, kap.14, krav til kompetanse ved tilsetjing og undervisning) vanligvis ikke kvalifisert for å undervise i grunnskolens trinn 1-4.

Mastergrad har nå blitt et krav for alle som starter sin lærerutdanning for å bli kvalifisert til å undervise i grunnskolens trinn 1-4. Videreutdanning/masterutdanning som kvalifiserer for undervisning i grunnskolens trinn 1-4 må følgelig differensiere mellom to grupper av potensielle studenter:

- **Gruppe 1:** de som har en mastergrad som kvalifiserer for stilling i barnehage eller skole (men ikke trinn 1-4): barnehagefaglig master, PPU m/masterutdanning for 5-13 trinn eller lektorutdanning for 8-13 trinn
- **Gruppe 2:** de som ikke har en mastergrad, men som er kvalifisert for stilling som lærer i barnehage eller skole (men ikke trinn 1-4): barnehagelærerutdanning, grunnskolelærerutdanning 5-10 og PPU med bachelorutdanning

Gruppe 1 trenger ikke å kvalifiseres gjennom en ny masterutdanning, men må oppfylle opplæringslovens krav om minimum 30 studiepoeng matematikk og 30 studiepoeng norsk hvor minimum 15 studiepoeng i begge fagene må være innrettet mot begynneropplæring innen grunnskolens 1-7 trinn. Foruten pedagogikk i den kvalifiserende utdanning bør denne gruppen ha minimum 15 studiepoeng pedagogikk og elevkunnskap særlig innrettet mot grunnskolens trinn 1-4 eller grunnskolens trinn 1-7.

Gruppe 2 kan kvalifiseres for eksempel gjennom en erfaringsbasert masterutdanning. Opptakskravet for masterutdanningen er, foruten tilhørighet til gruppe 2, minimum to års arbeidserfaring i skole eller barnehage samt minimum 15 studiepoeng i både matematikk og norsk. Den erfaringsbaserte mastergraden som skisseres kan også tas av lærere som allerede er kvalifisert som lærere i trinn 1-4, men som ikke har mastergrad, f. eks. allmennlærere og lærere med fireårig grunnskolelærerutdanning 1-7.

Læringsutbyttebeskrivelsene nedenfor omfatter inntil 30 studiepoeng i hvert fag (pedagogikk, norsk og matematikk) og må tilpasses av hver enkelt institusjon i utforming av studie- og emneplaner på syklus 1 og syklus 2.

¹ Faglige føringer for videreutdanning som kvalifiserer andre lærere til å undervise i grunnskolens trinn 1-4 er utarbeidet av en prosjektgruppe nedsatt av UHR-lærerutdanning bestående av Jørn Varhaug (UiA); Ottar Michaelsen (UiA); Bente Forsbakk (NU); Camilla Rodal (OsloMet); Eli Anne Eiesland (USN); Stein Laugerud (USN); Tore Nesheim (UiT); Jorun Sandsmark (KS); Merete Ludmann (Skoleeiernettverk) og Gunn Gallavara (Utdanningsforbundet). [Gruppen har også skrevet en utredning om forutsetninger og rammer for slike videreutdanningsløp med mer inngående analyser av mulige søkergrupper og kvalifikasjonsløp.](#)

Studieforløp for studenter med ulik bakgrunn:

Kvalifisering for studenter med barnehagelærerutdanning: Denne gruppen vil måtte ta 120 studiepoeng videreutdanning, og får et samlet utdanningsløp på 300 studiepoeng + 2 års yrkeserfaring.

		Høst	Vår
Syklus 2 (90 SP erfaringsbasert master)	5. år	30 SP Masteroppgave	
	4. år	15 SP norsk for trinn 1-7 på MA-nivå; 15 SP matematikk for trinn 1-4 på MA-nivå	15 SP vitenskapsteori og etikk; 15 SP Pedagogikk og elevkunnskap
30 SP prekvalifisering + to års relevant yrkeserfaring fra barnehage eller skole		15 SP norsk i begynneropplæring for trinn 1-7 på BA-nivå; 15 SP matematikk i begynneropplæring for trinn 1-7 på BA-nivå; To års relevant yrkespraksis (vanligvis som barnehagelærer).	
Syklus 1 (bachelornivå)	3. år BA	LSU (15 SP); Fordypning (30 SP); BA-oppgave (15 SP)	
	2. år BA	BULL (20 SP); SRLE (20 SP); STM (20 SP); KKK (20 SP); NHB (20 SP); Forsterkning (20 SP)	
	1. år		

Kvalifisering for studenter med fireårig GLU 5-10-utdanning eller PPU-lærere uten mastergrad: Denne gruppen vil vanligvis måtte ta minst 90-120 studiepoeng videreutdanning og får et samlet utdanningsløp på 330-360 studiepoeng + 2 års yrkeserfaring.

		Høst	Vår
Syklus 2 (Erfaringsbasert master)	6. år	30 SP masteroppgave	
	5. år	15 SP norsk for trinn 1-7 på MA-nivå; 15 SP matematikk for trinn 1-7 på MA-nivå	15 SP vitenskapsteori og etikk; 15 SP Pedagogikk og elevkunnskap
0-30 SP prekvalifisering + to års relevant yrkeserfaring fra barnehage eller skole		15 SP norsk i begynneropplæring for trinn 1-7 på BA-nivå; 15 SP matematikk i begynneropplæring for trinn 1-7 på BA-nivå for søkere som ikke har disse fagene i sin fagkrets; To års relevant yrkespraksis (vanligvis som lærer i trinn 5-13).	
Syklus 1 (4-årig profesjonsstudium)	4. år	Undervisningsfag III 60 SP, eventuelt to fag på 30 SP, hvorav ett kan være et skolerelevant fag på 30 SP	
	3. år	Pedagogikk og elevkunnskap 30 SP; Undervisningsfag II 30 SP	
	2. år	Pedagogikk og elevkunnskap 30 SP; Undervisningsfag I 60 SP;	
	1. år	Undervisningsfag II 30 SP	

Kvalifisering for studenter som allerede har master som kvalifiserer til å undervise i barnehage eller skole: lektor, PPU med master, GLU5-10, barnehagefaglig master etc. Denne gruppen vil måtte ta 45-75 studiepoeng videreutdanning i tillegg til mastergraden studenten har fra før.

Videreutdanning som kvalifiserer for å undervise på trinn 1-4	45-75 SP	15 SP norsk i begynneropplæring for trinn 1-7 på BA-nivå; 15 SP matematikk i begynneropplæring for trinn 1-7 på BA-nivå; 15 SP pedagogikk på MA(eller BA)-nivå; samt 15 SP norsk 2 på BA (eller MA)-nivå og 15 SP matematikk 2 på BA(eller MA)-nivå for studenter som ikke har fagene i sin krets.
Syklus 1 og 2 (5-årig)	5. år	Lærerutdanning på masternivå som kvalifiserer til stilling som lærer i barnehage eller skole
	4. år	
	3. år	
	2. år	

Pedagogikk

Begynneropplæring i pedagogikkfaget vektlegger elevenes forutsetninger for læring i grunnskolens trinn 1-4. Det legges vekt på betydningen av varierte metoder/arbeidsformer, læringsarenaer og ressurser, relasjoner og roller både mellom lærere og elever samt elever imellom. Lek er sentralt i barns læring og utvikling, og må vektlegges. Pedagogikkfaget, skolefag og praksis er likeverdige arenaer for studentens læring og utvikling og må sees i sammenheng.

KUNNSKAP

Kandidaten har kunnskap om:

- politiske føringer og læreplanverkets rolle i skolens form og innhold
- skolestarterens utviklingsmessige trekk, læringsprosesser og motivasjon i begynneropplæringen
- interaksjonsmønstre og kommunikasjon i grunnskolens trinn 1-4
- faglige, sosiale, kreative og estetiske læringsprosesser i og på tvers av fag i begynneropplæringen
- tilpasset opplæring, vurdering for læring og tidlig innsats i begynneropplæringen
- lekens betydning for de yngste elevenes læring og utvikling
- lærerens rolle/ansvar i oppfølging av elever i grunnskolens trinn 1-4 i vanskelige livssituasjoner, som opplever omsorgssvikt eller overgrep
- kontaktlærerrollen i grunnskolens trinn 1-4

FERDIGHETER

Kandidaten kan:

- *legge til rette for en lekende tilnærming til læring, kreative, kroppslige og estetiske arbeidsprosesser i grunnskolens trinn 1-4*
- *ta i bruk ulike læringsarenaer og ressurser som ivaretar skolestarterens spesielle forutsetninger for læring*
- *ta i bruk ulike metoder for tilpasset opplæring og inkludering i grunnskolens trinn 1-4*
- *legge til rette for frilek og andre sosiale læringsarenaer*
- *legge til rette for god kommunikasjon og relasjoner med og mellom elever i grunnskolens trinn 1-4*
- *observere/kartlegge, analysere og vurdere læring samt anvende dette i læringsfremmende tilbakemeldinger i grunnskolens trinn 1-4*
- involvere foreldrene i elevenes faglige og sosiale prosesser i begynneropplæringen
- *legge til rette for gode overganger mellom barnehage og skole og mellom ulike trinn*

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten kan:

- begrunne sine didaktiske valg i begynneropplæring basert på forskningsbasert kunnskap, og på teori
- anvende og videreutvikle egen kompetanse og praksis for å imøtekomme elevenes faglige og sosiale læring i grunnskolens trinn 1-4
- forholde seg bevisst og reflektert til egne didaktiske valg i grunnskolens 1-4

Norsk

Sentralt i norskfaget står språklege og litterære emne, fagdidaktiske spørsmål og arbeid med dei grunnleggande ferdigheitene, særleg munnleg kommunikasjon, utvikling av språkleg medvit og den første lese- og skriveopplæringa for elevar med norsk som første- og andrespråk. Faget legg også vekt på at studentane skal utvikla sine eigne språkferdigheiter og sin eigen tekstkompetanse og formidlingsevne på begge målformene.

KUNNSKAP

Kandidaten har

- kunnskap om språket som system og språket i bruk, med særleg vekt på fonologi og morfologi og bruken av desse i byrjaropplæringa i lesing og skrivning
- omfattande kunnskap om språkutviklinga til born, både munnleg og skriftleg, både i førskulealder og på 1-4 trinn i grunnskulen
- kunnskap om språkleg identitet, norsk som andrespråk og fleirspråkleg praksis, med vekt på elevar på 1-4 trinn i grunnskulen
- kunnskap om kva som kjenneteiknar munnlege, skriftlege og multimodale tekster, på nynorsk og bokmål, i ulike sjangrar og medium, med særleg vekt på tekster som er egna for 1-4 trinn i grunnskulen
- kunnskap om skjønnlitterære tekster i ulike sjangrar og medium, med vekt på litteratur for born på 1-4 trinn i grunnskulen
- brei kunnskap om metodar i den første lese- og skriveopplæringa
- kunnskap om kartleggingsprøvar og læremiddel for 1-4 trinn i grunnskulen
- kunnskap om leik og rolla leik spiller i språkleg og sosial utvikling
- kunnskap om estetiske og utforskande læringsprosessar i norskfaget
- kunnskap om dei grunnleggande ferdigheitene i norskfaget
- kunnskap om norskfagleg arbeid i barnehagen og på 5-7 trinn i grunnskulen, samt overgangane mellom desse

FERDIGHEITER

Kandidaten kan

- bruka kunnskap om språk og språkutvikling i språkstimulerande arbeid
- gjera greie for fagdidaktiske val som skal fremma munnleg og skriftleg språkutvikling for alle elevar på 1-4 trinn i grunnskulen
- bruka kunnskap om kva som kjenneteiknar ulike tekster og sjangrar i arbeid med munnlege, skriftlege og multimodale tekster i ulike medium på 1-4 trinn i grunnskulen
- planlegga, gjennomføra og evaluera elev- og klassesamtaler på 1-4 trinn i grunnskulen

- *bruka ulike metodar i den første lese- og skriveopplæringa og tilpasse byrjaropplæringa for elevar med ulik bakgrunn og varierende ferdigheiter i norsk*
- bruka kunnskap om fleirspråklegheit og fleirspråkleg praksis slik at elevar sine fleirspråklege erfaringar blir ein ressurs i klasserommet
- *kjenna att teikn på lese-, skrive- og språkvanskar hos elevar på 1-4 trinn i grunnskulen*
- *kartlegga og vurdera lese- og skriveferdigheiter og gi læringsfremmande respons til alle elevar på 1-4 trinn i grunnskulen*
- *vurdera ulike norskfaglege læremiddel, digitale og andre, for elevar på 1-4 trinn i grunnskulen*
- leggja til rette for ein leikande, kreativ og språkleg utforskande tilnærming til norskfaget
- leggja til rette for estetiske læringsprosessar i norskfaget
- undervisa elevar i og på begge målformer, som hovud- og sidemål

Matematikk

Grunnskolenes trinn 1-4 trengjer matematikklærere som kan inspirere og motivere, utfordre og støtte elevene i deres faglige utvikling. Det betyr å kunne legge til rette for praktisk, utforskende og teoretisk arbeid som ivaretar og utvikler elevenes matematikkunnskap. Dette stiller store krav til lærernes faglige, didaktiske og metodiske kompetanse. Studentene vil i dette faget få økt innsikt både i de begrepene som er aktuelle for elevar på grunnskolenes trinn 1-4 og i relasjonar mellom begrepene. Elevperspektivet vil vere framtreddende i alle emnene.

KUNNSKAP

Kandidaten har

- dypdekunnskap om matematikken elevene arbeider med på grunnskolenes trinn 1-4 med spesiell vekt på begynneropplæringa
- kunnskap om matematiske lærings- og utviklingsprosessar og hvordan legge til rette for at elevar kan ta del i slike prosessar
- kunnskap om interaksjonsmønster, kommunikasjon og språkets rolle for læring av matematikk og om ulike syn på læring av matematikk
- kunnskap om ulike representasjonar og om betydninga overgangar mellom representasjonar kan ha for elevers læring
- kunnskap om de grunnleggjende ferdighetene i matematikkfaget
- kunnskap om bruk av ulike læremidler, både digitale og andre, og muligheter og begrensningar ved slike læremidler
- kunnskap om matematikkens historiske utvikling, spesielt utviklinga av tallbegrep og tallsystemer
- kunnskap om matematikkfaglig arbeid i barnehagen og på grunnskolenes trinn 5-7 samt overgangene mellom disse

FERDIGHETER

Kandidaten kan

- *planlegge, gjennomføre og vurdera matematikkundervisning for elevar på grunnskolenes trinn 1-4 med fokus på lek, variasjon og elevaktivitet*

- bruke arbeidsmåter som fremmer elevenes undring, kreativitet og evne til å arbeide systematisk med utforskende aktiviteter, resonnering, begrunnelser, argumentasjon og algebraisk tenkning
- kommunisere med elever, lytte til, vurdere, gjøre bruk av elevers innspill og stimulere elevenes matematiske tenking
- analysere og vurdere elevers tenkemåter, argumentasjon og løsningsmetoder ut fra ulike perspektiv på kunnskap og læring
- legge til rette for tidlig innsats og tilpasse opplæringen til elevens ulike behov
- vurdere elevenes måloppnåelse, begrunne vurderingene og gi læringsfremmende tilbakemeldinger
- *forebygge og oppdage begynnende matematikkvansker og tilrettelegge for mestring hos elever med ulike typer matematikkvansker*

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten har innsikt i

- matematikkfagets betydning som allmenndannende fag og dets samspill med kultur, filosofi og samfunnsutvikling for utvikling av kritisk demokratisk kompetanse

For mer informasjon om føringer for videreutdanning, se [utredning fra fase en i oppdraget](#).

Praksis

Lærere som fra før ikke er kvalifisert til å undervise i grunnskolens trinn 1-4, må ha minst 20 dager veiledet og vurdert praksis i disse trinnene, hvorav minst halvparten skal være innrettet mot skolens første trinn. Lærere som har minst to års yrkeserfaring og som tar videreutdanning for å bli kvalifisert til undervisning på trinn 1-4, har allerede vesentlig erfaring med ledelse av læringsaktiviteter. Dette praksisstudiet blir følgelig noe annet enn praksis i grunnutdanningene. Det er derfor avgjørende at tiden i praksis benyttes målrettet for at studenten kan utforske og bli vurdert på områder som er særegent for trinn 1-4. Følgende læringsutbyttebeskrivelser er hentet fra fagene pedagogikk, norsk og matematikk, og bør ha særlig fokus i praksis i studiet:

Kandidaten kan:

- *ta i bruk ulike læringsarenaer og ressurser som ivaretar skolestarterens spesielle forutsetninger for læring*
- *legge til rette for frilek og andre sosiale læringsarenaer*
- *legge til rette for god kommunikasjon og relasjoner med og mellom elever i grunnskolens trinn 1-4*
- *legge til rette for tidlig innsats og tilpasse opplæringen til elevens ulike behov*
- *planlegge, gjennomføre og vurdere norsk- og matematikkundervisning for elever på grunnskolens trinn 1-4 med fokus på lek, variasjon og elevaktivitet*
- *bruke ulike metoder i den første lese-, skrive- og regneopplæringa*
- *kjenne igjen tegn på lese-, skrive- og matematikkvansker hos elever på grunnskolens trinn 1-4 og tilrettelegge for mestring hos elever med ulike typer språk- og matematikkvansker*

- *observere og vurdere regne-, lese- og skriveferdigheter og gi læringsfremmende respons til elever på grunnskolens trinn 1-4*
- *vurdere ulike læremidler i norsk og matematikk, også digitale, for elever på grunnskolens trinn 1-4*

Fagportefølje som trengs for å kvalifisere ulike søkergrupper

[I utredningen som følger dette dokumentet](#) er det redegjort for mulige søkergrupper og hvilke fag de vil måtte ha tilgjengelig for å kvalifisere seg. Her er en oversikt over emner som utredningen legger opp til at må være tilgjengelig på bachelor- og masternivå. Kodene i venstre kolonne i tabellen under brukes kun til kryssreferanser innad i tabellen, f. eks. N17B betyr Norsk for 1-7, bachelornivå:

Kode	Emnenavn	SP	Nivå	Forkunnskapskrav	Målgruppe
N17B	Norsk for 1-7	15	BA	Studiekompetanse og annen lærerutdanning	Alle, utenom studenter med GLU5-10 (fireårig) som har norsk i fagkretsen.
M17B	Matematikk for 1-7	15	BA	Studiekompetanse og annen lærerutdanning	Alle, utenom studenter med GLU5-10 (fireårig) som har matematikk i fagkretsen.
PBM	Pedagogikk for 1-7	15	MA	Pedagogikk godkjent til undervisning i barnehage eller skole	Alle. Emnet er del av master i begynneropplæring som tilbys i GLU1-7. Praksis kan inkorporeres her.
N2B/ M2B	Norsk 2/ Matematikk 2	15/ 15	BA	N17B / M17B. Studenter kan også ta NBM og/eller MBM.	Samdrift med andre studier, KFK eller GLU1-7, for søkere som har master fra før uten norsk og/eller matematikk i fagkretsen.
NBM	Norsk i begynneropplæring	15	MA	Annen lærerutdanning + N17B	Del av master i begynneropplæring som også tilbys i GLU1-7
MBM	Matematikk i begynneropplæring	15	MA	Annen lærerutdanning + M17B	Del av master i begynneropplæring som også tilbys i GLU1-7
VMM	Vitenskapsteori og metode	15	MA	Annen lærerutdanning	Del av master GLU1-7-masterløp
MBM	Masteroppgave i begynneropplæring	30	MA	Annen lærerutdanning og 30 SP norsk og 30 SP matematikk	Del av master i begynneropplæring som også tilbys i GLU1-7